

explicació fonètica no sembla enterament impracticable: *congleny*, **conglenyar*, podia passar a *congllell(ar)* per dissimilació de la nasalitat i havent restat d'altra banda l'originari *congleny(ar)* amb *ny* al costat d'allò, un encreuament d'aqueixes diverses variants hauria conduït d'una banda a *congrell*, de l'altra a *congreny*, i de l'altra, encara, a *congleny*. Al triomf, en la majoria dels casos, de les formes amb *gr*, podia contribuir la influència d'altres mots parònims, si no *congruent*, almenys *congriar*, *congriment*, 'aplec' (prov. mod. *coungreïà* 'engendrar, produir', equivalent del nostre *congriar*).

Acabem reconeixent que aquesta etimologia és considerablement satisfactòria; i que tanmateix, però, aquesta *-r*-anti-etimològica que només amb tant d'escaïlls arribem a justificar bastant, i no del tot, se'n continua ennuegant. ¿Potser CONGREMIARE de GREMIUM 'si, falda' > oc. **congreimnar*? Però caldria llavors que en català fos manllevat de la llengua d'oc, car MĪ en català no es palatalitza. I la documentació disponible, d'una banda i altra, no ens hi convida pas.

DERIV.: *Congrenyar*, *bóta congrenyada*, veg. supra. *Congrenyets* 'cèrcol de fusta que enrevolta la mola del molí balear, i damunt el qual descansen les ales' (Moll, *BDC* xxii, 14).

¹ En el CpTarr. usarien *congreny* per a la mateixa bóta congrenyada. *Congreny* rima en *e* tancada en el *Torcimany* (1649.9) sense definició, però és perquè aquest segueix el vocalisme de l'occità i el cat. occidental. — ² Variant amb vocalisme *a* que no reapareix enlloc, però que no és err. tip. de *AlcM* com sigui que aquest fa una remissió de *congrany* a *congreny*. Convé recordar-lo per si ajudés a trobar l'etimologia, de tota manera observem que està isolada, sense altre testimoni en la nostra llengua ni afora. Si fos doc. balear, oriental o rossellonès, i no valencià, pensariem en la coneguda grafia de *a = é* mall. — ³ A propòsit de l'ed. de Bertran per Appel ja va observar Chabaneau (*RLR* xxxii, 208) que era el mateix mot que el cat. *congreny*, però no arribava a dir que calgués esmenar-lo, iniciativa que pren Levy, *PSW* i, 324, canviant la lliçió de Raynouard-Appel en *congreimb*. Essent cas completament, potser realment convindria fer-ho, per més que si bé és fàcil una errada de còpia *-ns* per *-in* o *-nh*, no fóra tampoc absurd admetre un ús com a plurale tantum, sense que això ens dugui a apartar-nos del tipus predominant en català, com sigui que la despalatalització *-nbs* > *-ns* ja no ens sobtaria en el temps i lloc de Bertran de Born. Així ho ha fet Appel en la nova ed. (1932), 38.9, posant-hi *congreimbs* com a plural. — ⁴ Aquest en dona diversos sinònims, com *ferradou* i *cadastre*, *jaseno*, etc., que deuen ser els usats en el Roine. Però és en va que en cerquem altres dades en parlars d'Oc (ni gascó, ni llemosí, ni alpi, etc.). — ⁵ Arrencant del verb, el pas de *congrenyar* a un *congranyar* fóra fàcil fins a València, i llavors això hauria donat lloc a la forma *congrany* de 1435.

Congrés, V. *progrés* *Congret*, V. *congre* *Congriament*, *congriar*, V. *criar* *Congru*, *còngrua*, *congruència*, V. *congruent*

CONGRUENT, pres del ll. *congruēns*, -ēntis, 'conforme, congruent', participi actiu de *congruere* 'ser congruent, concordar'. □ 1.ª doc.: tercer quart S. xiv (*Ordin. Palatines*).

DERIV.: *Congruència* [tercer quart S. xiv, *Cròn. del Cerimoniós*]. *Congru* [tercer quart S. xiv], pres de *congruus* altre derivat de *congruere*; en el títol del tractat VIII de l'obra de Jaume d'Olesa (a. 1483) sobre l'Encarnació: «Com és stat còngruu incarnar-se lo Fill e no lo Pare ne l'Esperit Sanct» (Jq. MBover, *BiEscrBal.* II, 12), *còngrua* [c. 1390, *Torcimany*, § 505, sense rimes ni definició, no sabem si és el femení de l'adjectiu o més aviat la substantivació femenina]. *Congruatiu*, -iva [*Torcimany*, 512.15]. *Congruisme*; *congruista*; *congruïtat*.

Conguaita, V. *guaitar*

CONHORTAR i tant o més sovint ACONHORTAR, del ll. vg. CONHORTARE, ll. clàssic COHORTARI ²⁵ 'exhortar, animar', derivat del ll. HORTARI 'animar, estimular, exhortar'. □ 1.ª doc.: S. XIII: *conortar*, *Cròn.* de Jaume I.

I *aconortar*, també S. XIII, *VidesR* i Lull: «Lo taverne li dix mot gran enjúria; per què él se-n clamà al patriarcha Sent Joan, ploran ses que no se-n podia abstenen, ni se-n podia *aconortar* (f° 51v1, n. 28) traduint *consolari*. Co- sovint en Jaume I: «castigats-vosen, que en vós nos jau nostra vida e nostra mort: e *conortats-vos* d'una cosa, que pus los peus tenits en terra, rey sots de Maylorques» (Ag., p. 100, cap. 61); també en Muntaner. Però potser *aco-* és un poc més freqüent en l'Edat Mitjana, incloent-hi Lull,¹ i el *Tirant* de Martorell, on *aco-* és freqüentíssim: «levaren la adolorida Comessa de terra, e en braços la portaren fins al portal de la ciutat, *aconortant-la* en la millor manera que podien», «la gran sperança que tinch me fa *aconortar*», «com foren dins en la cambra, trobaren que lo comte stava *aconortant* la comtessa», «lo comte qui véu plorar la mara e lo fill, pres en si molt gran congoxa, e volent-la *aconortar*, no pogué retenir les làgremes de la sua natural amor» (Ag. I, 65, 15, 17, 17, amb poques i dubtoses excepcions: «no-m resta sinó aquest miserable fill en penyora de son pare, e la trista de mare se haurà a *conortar* ab ell» I, 16).

En el català central avui és un mot ben poc usat, si no és en literatura; però continua pertanyent al nivell popular del llenguatge en els parlars del Migjorn, i fins en altres comarques: «ab lo ayre qu'ella porta / me *aconorta*: / m'acaba d'enamorar», cançó popular tradicional, que MilàF recollí en el seu Penedès (*Romancerillo*, 382.24, i que ja inclougué en la ed. de 1853, n.º 65); també valencià «*conortar*: ja consolar» en el dicc. de Lamarca (1840), mentre que MGadea prefe-⁶⁰ reix la variant amb *a-*: «va passant al panteó de la